

17.YY'da Felsefe

Plan

Felsefe Bölümü lisans dersi

Haftada 2 oturum / Oturum: 60 dk.

Ders Yöneticisi: Prof. Dr. Çetin Balanuye

Ders Hakkında:

17. yüzyıl felsefe tarihi denince, genellikle Ortaçağın kapanışından sonraya denk düşen ve Ortaçağın temel felsefi programından ciddi bir kopuşa denk düşen özgün bir dönem akla gelir. Bu dönemin özgünlüğü, her şeyden önce, felsefede ilk kez serbest uslamlama ve sistematik temellendirme arayışının fizik ve matematikteki gelişmelerle bir arada görülmesindedir. Bu özellikler önceki felsefede bir arada değildi. Ortaçağa kadar düşünürler genelde spekülatif görüşler öne sürmekle, Ortaçağda ise Hristiyanlıkla uyumlu bir program geliştirmekle yetindiler. Oysa 17. yüzyıl, bir anlamda, salt akla dayalı bir felsefe programı geliştirmeye yöneldi; bu özelliğini, fizik ve matematikten etkilenerек, en çok da sağlam temeller bulma amacı ile şekillendirdi. Ortaya çıkan felsefe, gerçi dönemin farklı düşünürlerince

farklı biçimlerde işlendi ama, genel olarak tutarlı bir yaklaşım kümesi de yarattı.

Bu ders, anılan dönemin belli başlı filozoflarını ve bunların felsefî programlarını kavramayı amaçlar.

Ders Yöneticisinin Ders İşleme Yaklaşımı:

Bu ders için seçtiğim çeşitli okumalar var. Bu okumaların her birini sizler için daha açık ve anlaşılır kılma sözü veremem; bunun her metin için olabirliğini savunmak olanaksızdır.

Katkımın daha çok, metinlere ilişkin genel-geçer (çoğunluğa uygun) bir anlamının ortaya çıkması için kılavuzluk olacağını sanıyorum. Bu kılavuzluğu yaparken bazen "ders anlatmak", bazen "tartışmak", bazen de Sokratik bir diyalogla "fikir doğurtmak" gibi çarelere başvuracağım. Üç çarenin de işe yaraması sizlerin istek ve desteğine bağlıdır.

Değerlendirme:

Dersteki başarınızı genel olarak iki sınav ve bir de yazılı özgün fragman yardımıyla ölçülecektir; bu üç değerlendirmeye katılım zorunludur. Ara sınav %40, final sınavı ise %50 ağırlıktadır. Özgün fragman, öğrencinin ders içeriğiyle ilgili yazacağı özgün, yaratıcı ve iyi ifade edilmiş EN ÇOK

100 SÖZCÜKLÜK bir pasajdır. Fragman, bir argüman, bir açıklama, bir kompozisyon ya da deneme biçiminde olabilir. Bilgisayar çıktısı formatında ve Times New Roman (12 punto) yazılmış fragman dönem içinde ve final sınavından önce herhangi bir derste dersin hocasına imza karşılığı teslim edilmelidir. Fragmanın puanı %10 ağırlığındadır.

Ancak, aşağıda verilen örnek başlıklardan biriyle ilgili yaklaşık yarım saatlik özgün bir sunuş yapan öğrenci, final sınavında +10, sunuşunun makale olarak çıktısını da getiren öğrenci +20 puan üzerinden değerlendirilerek belli bir puan kazanacaktır. Sunuşsuz makale için herhangi bir ödül yoktur!

Hem ara sınav hem de final sınavı, kitap-defter açık ve izinli türden bir yazılı sınav olacaktır. (Internet erişimli cihazlara izin verilmez.) Tahmin edeceğiniz gibi, doyurucu bir yanıtın hiçbir kitapta apaçık bulunamayacağı türden sorular sormak niyetindeyim. Bu, ders kapsamında öğrendiklerinizi aşan, zor ya da ağır sorular olacak anlamına gelmiyor. Tersine, dersle samimi bir ilişki kuran öğrencinin son derece kolayca geliştireceği özgün bakış

açlarına ulaşmak amacındayım. Dolayısıyla kitap, defter ve notlardan sınavda çok gerekirse belki bir ismi ya da terimi anımsamakta yararlanabilirsiniz. Sınavlarda, her biri 50 puanlık toplam 3 soru olacak ve bu sorulardan yalnızca istediğiniz ikisini yanıtlamanız gerekecek.

Aşırma (Plagiarism) Hakkında Not:

Aşırma, en kısa anlatımla, tümüyle size ait olduğundan emin olmadığınız bir fikre sizinmiş süsü vermektir. Bu bir suçtur. Bu suç ve cezası hakkında yeterince bilgilenmenizde büyük yarar vardır. Bu bilgilenmeyi bu kısa plan kapsamında yapmak zordur; dileyenler benden kaynak sorabilir ya da ortak talep bu yönde olursa derste sözlü bilgilendirme yapılabilir.

Ders Planı:

Bir haftada en fazla 2 oturum olacak, her oturum en çok 60 dk sürecektir. Oturumlar arasında ara vermeyi ihmal etmeyeceğiz. Aşağıda, incelenecek konuların oturumlara dağıtılmış açıklamaları vardır. Konuların neler olduğu, hangi sırayla işleneceği ve hangi kaynaklardan yararlanılacağı yazılmıştır.

Kaynakların orjinalleri tarafımdan sağlanacaktır; sizden beklenen, dersin başında bu kaynakların

ilgili bölümlerini fotokopi yaptırmaktır. Orjinal kaynakların kaybolmaması için bu işi güvenilir bir titizlikle yapacak 1-2 kişiyi birlikte seçeceğiz.

Dersin destek amaçlı kaynağının künyesi aşağıda verilmiştir. Ayrıca, tartışılan düşünüre özgül olarak belirlenen kaynaklar da ilgili yerlerde gösterilmiştir:

John Cottingham (1995) Akılcılık, Çev. Bülent Gözkan, Sarmal yayınevi: İstanbul.

I. Genel Giriş

Süre:

2 oturum

Amaç:

Tanışmak; dersin temel yönelişini kavramak; ders planı hakkında bilgilenmek; dersin işlenişini hakkında bilgilenmek; kaynakları tanımak; değerlendirme ölçütlerini öğrenmek.

Kaynaklar: -

II. Descartes

Süre:

9 oturum

Amaç:

Descartes'ı ve temel felsefi programını kavramak.

Yöntem'inin genel çerçevesini anlamak.

Uşçuluğunun temel ilkelerini tanımak.

Kaynaklar:

Cottingham (21-54); Descartes (Yöntem Üstüne Söylev)

III. Hobbes

Süre:

9 oturum

Amaç:

Hobbes'u ve temel felsefi programını kavramak.

Bilgi kavrayışını anlamak.

Doğa kavrayışını anlamak.

Politik görüşlerini tanımak.

Kaynaklar:

Hünler (1-37)

IV. Spinoza

Süre:

9 oturum

Amaç:

Spinoza'yı ve temel felsefi programını kavramak.

Etika'nın amacı ve temel yapısını tanımak.

Töz, sıfat ve modus terimlerini, bu terimlerin genel Spinoza felsefesi kapsamında işlevlerini anlamak.

Etik sisteminin temel niteliklerini tanımak.

Kaynaklar:

Balanuye (Spinoza: Bir Hakikat İfadesi); Hünler (Spinoza); Spinoza (Etika: ilk bölüm.)

V. Leibniz

Süre:

9 oturum

Amaç:

Leibniz'ı ve temel felsefi programını kavramak.

Akıl doğruları ve olgu doğruları arasındaki ayrımı kavramak.

Monad kavramını tanımak.

Kaynaklar:

Cottingham (65-77); Leibniz (Monadoloji-seçme bölüm)

Yazılar için başlık önerileri:

- Descartes neden 'hissediyorum öyleyse varım!' demedi?
- Bir akılcı Tanrı'nın varlığını yadsıyabilir mi? Neden?
- Spinoza'nın etiği ahlaki midir? Tartışınız.
- Bir filmde, henüz ölmüş bir seri katilin tek kolu, uysal bir adama nakledilir. Adam bu operasyondan sonra sık sık protez koluyla çevresindeki insanlara şiddet uygulamaya başlar. Bu filmi Descartes ve Spinoza felsefelerine göre irdeleyiniz. (Başlık önerisi: Katil kol fantazisi bağlamında iki akılcı: Descartes ve Spinoza)
- Hırsızlık yapan biri neden Hobbes'tan medet umamaz?
- Neden her monad başka her birinden ayrı olmalıdır?